

ВІДГУК

рецензента, кандидата медичних наук, доцента, завідувача наукового відділу організації медичної допомоги Державної наукової установи «Центр інноваційних технологій охорони здоров'я» Державного управління справами Кондратюк Наталії Юріївни на дисертаційну роботу Вежновець Євгенії Ігорівни «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання», яка подана до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 22.222.07 ДНУ «ЦІТОЗ» ДУС, що створена відповідно до наказу Державної наукової установи «Центр інноваційних технологій охорони здоров'я» Державного управління справами № 119 від 18.10.2024 р., для захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Актуальність теми дисертації

Дисертаційне дослідження Вежновець Євгенії Ігорівни присвячене вирішенню актуальної науково-практичної проблеми – обґрунтуванню моделі удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання для поліпшення якості вказаної допомоги на основі прогнозування захворюваності, визначення особливостей забезпеченості кадровим ресурсом та ліжковим фондом закладів охорони здоров'я, аналізу клінічного маршруту пацієнтів, дослідження провідних способів звернень батьків за медичною допомогою дітям та їхньої задоволеності якістю медичної допомоги.

Хвороби органів дихання є основною причиною смертності та захворюваності дітей в усьому світі, особливо сприйнятливими до них є немовлята та діти до 5-річного віку. Усіх цих смертей можна було б уникнути, якби всі пацієнти мали доступ до медичної допомоги та профілактичних заходів. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я приблизно 3,5% глобального тягаря захворювань обумовлено респіраторною патологією.

Захворювання органів дихання залишаються актуальною медико-соціальною проблемою, що пов'язано з їх високою частотою, складністю

діагностики, ризиком формування хронічної респіраторної патології, що призводить до інвалідизації. Захворювання органів дихання мають домінуюче положення в структурі захворюваності дітей. Так, частота бронхітів коливається в межах 7,5–25 %, пневмоній – 5–12 %. У нозологічній структурі гострих бронхітів у дітей на обструктивні бронхіти припадає близько 20–25 %, частіше такий варіант перебігу бронхіту реєструється у дітей раннього віку, що певною мірою обумовлено анатомофізіологічними особливостями, факторами преморбідного фону, станом імунної системи та характером відповіді макроорганізму.

За офіційними даними, в Україні за останні 10 років питома вага дітей, які часто хворіють на гострі респіраторні захворювання (ГРЗ), зросла до 50–90 %. Сприятливий прогноз при захворюваннях органів дихання у дітей залежить від ранньої діагностики й адекватної етіотропної терапії. При цьому своєчасне їх виявлення базується на результатах детального та послідовного аналізу клініко-анамнестичних і рентгенологічних даних.

Дисертаційне дослідження Вежновець Євгенії Ігорівни полягало в обґрунтуванні удосконаленої моделі організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання для поліпшення якості медичної допомоги в умовах реформування системи охорони здоров'я.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота стала фрагментом науково-дослідної роботи в Науковому відділі організації медичної допомоги в ДНУ «ЦТОЗ» ДУС «Медико-соціальне обґрунтування, розробка та впровадження сучасної моделі системи безперервного поліпшення якості інтегрованої медичної допомоги в роботу багатопрофільного закладу охорони здоров'я» (номер державної реєстрації 0122U000232, термін виконання 2022–2024 рр.) в якій дисертантка, як співвиконавиця, брала безпосередню участь.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна отриманих результатів роботи є суттєвою і полягає в тому, що вперше в Україні здійснено медико-соціальне обґрунтування

моделі удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання.

Запропонована модель введення до навчальних планів і програм безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я навчальних дисциплін з формування та удосконалення професійних і комунікативних компетентностей лікарів ЗП-СЛ та лікарів-педіатрів. Важливим елементом також є налагодження керівниками педіатричних закладів та закладів первинної медичної допомоги широких комунікацій із зовнішніми інституціями (Державним експертним центром МОЗ України, Національною службою здоров'я України, закладами вищої освіти, органами регіональної і місцевої влади, іншими закладами охорони здоров'я) з метою координації зусиль, спрямованих на підвищення задоволеності батьків якістю медичної допомоги дітям з ХОД.

Теоретичне значення одержаних результатів

Автором систематизовано кращий світовий досвід із соціальної медицини в частині вчення про організацію медичної допомоги, зокрема, дітям з ХОД. Дисертантом розроблена модель удосконалення організації медичної допомоги дітям з ХОД, яка отримала високу оцінку висококваліфікованих незалежних експертів та підтвердила своє практичне значення на галузевому та місцевому рівні шляхом впровадження в закладах вищої освіти та Центрах ПМСД, що підтверджено чотирма актами впровадження.

На основі одержаних результатів дослідження дисертантом розроблені удосконалені клінічні маршрути пацієнтів з хворобами органів дихання в залежності від клінічного стану дитини та закладу охорони здоров'я, до якого звернулися батьки дитини за медичною допомогою. Розроблено навчально-методичні матеріали практичних і семінарських занять навчальних циклів з підвищення кваліфікації керівників ЗОЗ; навчально-методичні матеріали практичних і семінарських занять циклів спеціалізації для лікарів-педіатрів в частині використання індикаторів якості

надання медичної допомоги дітям з ХОД та порядок госпіталізації дітей з ХОД в Центрах первинної медичної (медико-санітарної) допомоги.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне впровадження отриманих результатів дослідження в практику роботи сімейних лікарів-педіатрів дасть змогу підвищити ефективність організації медичної допомоги, задоволеність батьків організацією та якістю медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання при використанні запропонованої моделі удосконалення організації медичної допомоги дітям з ХОД.

Оцінка змісту та оформлення дисертації

Дисертаційна робота викладена на 225 сторінках основного тексту. Вона традиційно складається із вступу, огляду літератури, матеріалів і методів дослідження, результатів досліджень, аналізу та узагальнення результатів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Дисертація ілюстрована 31 таблицею та 55-ма рисунками.

Список використаних джерел містить 231 найменування, з них кирилицею – 33, латиницею – 198.

Розділ 1 «Світовий та національний досвід організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання (огляд літератури)» складається із трьох підрозділів, де ретельно описані та проаналізовані основні наукові відомості, в яких засвідчено що факторами ризику захворюваності та тяжкості гострих респіраторних захворювань і пневмонії є раннє дитинство, відсутність імунізації наявними вакцинами, недоїдання дитини, хронічні захворювання, ВІЛ-інфекція, контакт з ВІЛ у немовлят, молодий вік і низький рівень освіти матері, низький соціально-економічний статус сім'ї та вплив диму/забрудненого повітря в приміщенні, де знаходиться дитина та зазначено, що в Україні сучасні технології організації надання медичної допомоги дітям з ХОД представлені фрагментарно, що обумовлює нагальну потребу в удосконаленні наявної моделі надання

медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання та підтвердило доцільність даного дослідження.

У розділі 2 «Програма, матеріали і методи дослідження» описана програма, за допомогою якої проводилось виконання даного дослідження. Об'єктом даного дослідження визначено захворюваність дітей на хвороби органів дихання, забезпеченість лікарями-педіатрами та штатними посадами, рівень госпіталізації, коефіцієнт зайнятості ліжка, середня тривалість перебування на ліжку, ризики незадоволеності медичною допомогою, задоволеність батьків якістю медичної допомоги, спосіб звернень за медичною допомогою, маршрут пацієнта з ХОД. Зображено шість етапів проведення дослідження, які матеріали застосовані на кожному з етапів, обсяг і методи дослідження. Вказано 5 завдань дослідження, які упродовж виконання роботи були виконані.

Для проведення комплексного вивчення об'єкту та предметів дослідження, структури та процесів системи організації надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання, визначення підходів до виявлення та аналізу проблем, розробки шляхів їх вирішення дисертантом використано метод системного підходу та аналізу. Для вивчення та аналізу світових та національних даних наукової літератури щодо системи організації надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання використано бібліосемантичний метод. Для отримання відповідної інформації від визначених цільових груп респондентів – соціологічний. Для збору, обробки та аналізу отриманої інформації щодо показників захворюваності дітей на хвороби органів дихання, показників ефективності використання кадрового та ліжкового фондів, даних соціологічного опитування – медико-статистичний. Для візуального представлення статистичної інформації, отриманої в результаті дослідження – графічний. Для обґрунтування та розробки удосконалення моделі надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання – метод концептуального та описового моделювання та метод експертних оцінок для проведення оцінювання

незалежними експертами запропонованої моделі системи надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання.

Для реалізації поставлених завдань дисертантом була розроблена анкета в ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС для соціологічного опитування батьків та проаналізовано динаміку поширеності та захворюваності на ХОД у дітей різних вікових категорій.

Розділ 3 «Аналіз стану захворюваності дітей на хвороби органів дихання» складається із трьох підрозділів та висновків до розділу.

Під час виконання свого дослідження, дисертантом проаналізована захворюваність хворобами органів дихання у дітей в період 1993-2017 роки в Україні та прогноз до 2025 року. Проведено аналіз динаміки поширеності та захворюваності на ХОД у дітей віком 0-17 років, які прикріплені для медичного обслуговування до ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС, у період 2011-2021 роки» описує динаміку поширеності та захворюваності на хвороби органів дихання у дітей у віці 0-17 років, які прикріплені для медичного обслуговування до ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС з 2011 по 2021 рік, побудовано прогнозні тенденції на 5 років та проаналізована структура поширеності та захворюваності на хвороби органів дихання за основними нозологічними формами з проведенням порівняльного аналізу з відповідними показниками по м. Києву на основі даних офіційної статистики КНП «Київський міський інформаційно-аналітичний центр медичної статистики». Виконана оцінка трендів захворюваності дітей пневмонією в Україні за період 1993-2017 років та прогноз на 2025 рік.

Висвітлено аналіз того, що у 2025 році прогнозується зменшення рівня захворюваності на ХОД у дітей у віці 0-6 років на 21,88% (з 1092,8 до 853,67 на 1000 дит. нас.) та у віці 7-14 років – на 5,55% (з 746,19 до 704,73 на 1000 дит. нас.). У підлітків (дітей у віці 15-17 років) прогнозується зростання захворюваності на ХОД на 43,9% (з 716,7 до 1031,39 на 1000 дит. нас.). У 2025 році прогнозується зменшення рівня захворюваності на пневмонію у дітей у віці 0-6 років на 65,52% (з 11,17 до 3,85 на 1000 дит. нас.), у віці 7-14 років

– на 41,33% (6,46 до 3,79 на 1000 дит. нас.) та зростання захворюваності на пневмонію у підлітків (дітей у віці 15-17 років) на 25,53% (з 5,47 на 6,87 на 1000 дит. нас.).

Розділ 4 «Аналіз системи організації надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання в Україні» складається із двох підрозділів. У даному розділі дисертантом досліджено, динаміку забезпеченості лікарями-педіатрами дитячого населення в Україні впродовж 1993-2022 років та проведена оцінка використання ліжкового фонду та людського ресурсу для надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання.

Зазначено, що в структурі лікарів-педіатрів у 2022 році в порівнянні з 1993 роком зменшилася частка лікарів амбулаторної ланки та суттєво зросла частка госпітальних лікарів. Вказано, що загалом чисельність госпітальних лікарів-педіатрів зменшилася, а забезпеченість вказаними лікарями навіть дещо зросла (з 8,1 до 8,38 на 10000 дитячого населення). Визначено, що в Україні в 2021 році загальна кількість педіатричних ліжок в ЗОЗ зменшилася на 43,03% у порівнянні з 2008 роком. Показано, що з 2008 по 2021 рік зменшилася кількість госпіталізацій пацієнтів на алергологічні ліжка та виявлена достовірна залежність між коефіцієнтом зайнятості ліжка та кількістю ліжок на 1 ШП лікаря, а також між середньою тривалістю перебування на ліжку пацієнта та чисельністю/забезпеченістю ШП лікарів більший коефіцієнт зайнятості ПСЛ та АЛ на рік; чим більша чисельність/забезпеченість ШП лікарів-педіатрів та лікарів-пульмонологів, тим більша середня тривалість перебування на ліжку. Водночас, виявлений достовірний негативний зв'язок між середньою тривалістю перебування та чисельністю/забезпеченістю ШП лікарів-алергологів.

Розділ 5 «Аналіз результатів соціологічного опитування батьків дітей з хворобами органів дихання» складається із чотирьох підрозділів та висновків до розділу. У даному розділі дисертантом описано те, що відповідно до Стандартів ВООЗ щодо покращення якості обслуговування

дітей та підлітків у медичних закладах, ухвалених у 2018 році передбачено 8 індикаторів управління якістю надання медичної допомоги дітям. Для оцінки досягнення вказаних індикаторів результату передбачено 510 вимірювальних показників. З метою поліпшення якості надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання (ГРВІ, пневмонія) дисертантом проаналізовано звернення батьків з приводу симптомів ГРЗ та визначено, що загалом у структурі причин звернень батьків за медичною допомогою до приймального відділення лікарні у 72,94% випадках становили хвороби органів дихання, з них більше половини – з приводу ГРВІ (54,49%).

Результатом опитування батьків за стандартною методикою «Задоволеність пацієнтів. 18 питань» (PSQ-18) вказано, що в рейтингу оцінок перше місце мала шкала «доступність та зручність медичної допомоги», яку надавали лікарі-педіатри, потім «міжособистісні комунікації», «загальне задоволення», «час перебування у лікаря», «спілкування з лікарем», «технічна якість» і на останньому місці - фінансові аспекти. 89,71% батьків «отримує медичну допомогу для дитини у повному обсязі, 95,33% батьків вважає, що «лікар ставиться до мене та до моєї дитини доброзичливо та ввічливо», 88,79% батьків вважає, що «лікар доступно пояснює необхідність проведення обстеження та медичних аналізів». Варто звернути увагу на те, що 20,56% невпевнені, що «зможуть отримати необхідну медичну допомогу дитині без залучення додаткових фінансів», 19,63% батьків вказують, що їм важко потрапити на прийом до лікаря відразу», 49,53% батьків вважає, що «лікар, який надає медичну допомогу моїй дитині, іноді занадто поспішає», 9,35% батьків піддає сумніву встановлений діагноз дитини та 5,61% сумнівається в професійній компетентності лікаря.

Розділ 6 «Обґрунтування удосконалення моделі організації надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» складається із чотирьох підрозділів. Дисертантом зазначено, що удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів

дихання є досить актуальним питанням. Хвороби органів дихання є основною причиною смертності і захворюваності немовлят і дітей до 5 років в усьому світі. Спектр захворювань коливається від гострих інфекцій до хронічних неінфекційних захворювань. Пневмонія є основною причиною дитячої смертності. Відомо, що однією з причин випадків пневмонії у підлітків є куріння тютюну. Зазначено, що COVID-19 також відобразився на захворюваності іншими інфекціями та на госпіталізацію дітей на стаціонарне лікування. На основі регресійного аналізу був визначений прогностичний показник захворюваності на хвороби органів дихання у дітей у 2025 році в залежності від віку. Спрогнозовано в 2025 році зменшення захворюваності на ХОД у дітей у віці 0-6 років на 21,88%, у віці 7-14 років – на 5,55%. Водночас, прогнозується зростання захворюваності на ХОД у підлітків у віці 15-17 років – на 43,9%. Пневмонія є основною причиною дитячої смертності, викликаючи майже 1,3 мільйона випадків смерті щороку, більшість з яких можна запобігти.

В результаті дослідження дисертант звертаю увагу на те, що в Україні прогнозується до 2025 року значне зростання захворюваності на пневмонію у підлітків, тому виникає потреба в поліпшенні якості надання медичної допомоги підліткам на основі запровадження політичних та організаційних заходів в системі охорони здоров'я, спрямованих на ефективну профілактику та якісне лікування випадків пневмонії у дітей та підлітків. Високі показники захворюваності на пневмонію свідчить про неналежну імунопрофілактику та лікування респіраторних захворювань у дітей в Україні. Окрім того, в Україні прогнозується до 2025 року достовірне зменшення забезпеченості лікарями-педіатрами, в тому числі амбулаторними.

Зважаючи на одержані результати дослідження, дисертантом запропонована модель удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання, інноваційні функціонально-структурні елементи якої згруповані у декілька блоків за критеріями спільного

призначення та напрямку, яка включає наступні блоки: профілактично-просвітницький, технологічний, блок ресурсного забезпечення, інформаційного забезпечення та зовнішніх комунікацій.

Для розрахунку однофакторних моделі регресійного аналізу відібрано 8 факторних ознак (вік дитини, кількість випадків хвороби дитини на ГРВІ впродовж року, кількість випадків стаціонарного лікування ГРВІ впродовж життя дитини, кількість випадків пневмоній впродовж життя дитини, кількість випадків стаціонарного лікування пневмонії впродовж життя дитини, кількість звернень до лікарів ЗПСЛ з приводу ГРВІ, кількість звернень до лікарів-педіатрів центрів ПМСД з приводу ГРВІ, кількість звернень до приватних лікарів-педіатрів з приводу ГРВІ). Зважаючи на одержані результати дослідження, дисертантом запропонована та детально описана модель удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання, інноваційні функціонально-структурні елементи якої згруповані у декілька блоків за критеріями спільного призначення та напрямку

Експертними висновками підтверджено, що модель удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання є обґрунтованою, доступною для впровадження в закладах охорони здоров'я та сприятиме поліпшенню якості надання медичної допомоги дітям з ХОД в умовах реформування системи охорони здоров'я. Створена та запропонована модель удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання, яка була оцінена групою експертів щодо її доступності та обґрунтованості для впровадження в закладах охорони здоров'я та сприятиме поліпшенню якості надання медичної допомоги дітям з ХОД в умовах реформування системи охорони здоров'я.

Сформовані дисертантом 11 висновків відображають одержані результати та базуються на результатах детального аналізу даних, отриманих в ході виконання дисертаційної роботи.

В роботі наведено 6 конкретних практичних рекомендацій, які пропонуються автором для впровадження в клінічну практику, викладені у лаконічній формі та зрозумілі для практичних лікарів.

У Додатках представлено анкету вивчення задоволеності батьків організацією медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання та чотири акти про впровадження.

Ступінь обґрунтованості та вірогідності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Вежновець Євгенії Ігорівни «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» за своїм змістом, об'ємом, структурою, співвідношенням окремих елементів і оформленням відповідає основним нормативним вимогам, які ставляться до рукописів дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Висновки дисертаційної роботи є науково обґрунтованими, сформульовані автором дисертації на підставі результатів власних досліджень і повною мірою ґрунтуються на достатньому фактичному матеріалі та, у своїй сукупності, доводять тезу про досягнення мети – розв'язання актуального науково-практичного завдання. Усі дослідження виконані автором особисто.

У порядку дискусії, під час офіційного захисту хотілося б отримати відповіді на наступні **запитання:**

1. Які статистичні методи Ви використовували в своєму дисертаційному дослідженні?
2. Як Ви вважаєте, чи готові лікарі загальної практики сімейної медицини замінити лікарів педіатрів у наданні медичної допомоги дітям?
3. Відомо, що основний шлях поступлення в стаціонар «за направленням лікаря». Які заходи, на Вашу думку, потрібно вжити, що би зменшити потік

самозвернень батьків з хворими дітьми до стаціонарів, який не є виправданим і раціональним?

4. Одна із тез Вашої роботи: чим більше кількість ліжок на одну штатну посаду лікаря, тим більший коефіцієнт зайнятості ліжка на рік. Чи не впливає при цьому збільшення навантаження на лікаря на якість його роботи?

Повнота викладення матеріалів в опублікованих наукових працях.

За матеріалами дисертації в наукових спеціалізованих виданнях опубліковано 8 наукових робіт, що відображають основний зміст дисертаційної роботи, з них 3 статті в журналах, що входять до наукометричної бази Scopus та 5 тез. Основний внесок у підготовці матеріалів публікацій належить автору дослідження.

В опублікованих матеріалах повною мірою відображаються всі розділи рецензованої роботи.

Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Автором самостійно визначено мету та завдання дослідження; розроблено спеціальну програму; обрано методи дослідження, проведено пошук джерел наукової літератури та їх аналітичний огляд. Дисертантом здійснено збір, узагальнення та статистичний аналіз первинної інформації; розроблено анкети соціологічних досліджень серед батьків дітей з ХОД. Автором самостійно визначено та оцінено критерії ефективності використання кадрового та ліжкового фонду. Досліджено особливості наявного маршруту дітей з ХОД (ГРВІ та пневмонія) для отримання в умовах амбулаторної та стаціонарної допомоги. Обґрунтовано, розроблено та впроваджено модель удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання.

Дисертантом систематизовано отриманий експериментальний матеріал, проведено його відповідну статистичну обробку з використанням оптимальних методів статистичного аналізу, їхню інтерпретацію,

сформульовано висновки, що були опубліковані в наукових працях за темою дисертації.

Результати наукового дослідження автора є самостійним внеском у вирішення проблеми удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання з метою поліпшення її якості.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату фабрикації фальсифікації).

Під час виконання дисертації Вежновець Є.І. дотримувалась принципів академічної доброчесності, морально-правових правил проведення медичних наукових досліджень, що підтверджено висновком комісії з питань етики (протокол від 21.03.2024 р. № 02). Результати перевірки та аналізу матеріалів дисертації засвідчили відсутність ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації (довідка від 19.06.2024 р. №495/2024).

Відповідність дисертації спеціальності та профілю спецради.

Дисертаційна робота Вежновець Євгенії Ігорівни «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» на здобуття наукового ступеня доктора філософії на здобуття наукового ступеня доктора філософії повністю відповідає паспорту за спеціальністю 222 «Медицина» з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» та профілю разової спеціалізованої вченої ради.

Відповідність роботи вимогам, які пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії

В цілому необхідно зазначити, що дисертаційна робота Вежновець Євгенії Ігорівни «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» повністю відповідає п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня

2022 р. № 44, актуальним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом № 40 Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. (редакція від 12.07.2019 р.), які пред'являються до наукового захисту ступеня доктора філософії а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний рецензент:

кандидат медичних наук, доцент,
завідувач наукового відділу
організації медичної допомоги
ДНУ «ЦІТОЗ» ДУС

Наталія КОНДРАТЮК

Підпис Кондратюк Н.С.
ЗАСВІДЧУЮ
Учений секретар ДНУ «ЦІТОЗ» ДУС
« 22 » 11 20 22 р.

